

Ebelerin Profesyonel Değerleri ve Mesleki Yetkileriyle İlgili Algılarının Değerlendirmesi**Evaluation of Midwives' Perceptions Regarding Professional Values and Professional Authorities**Melek BALÇIK ÇOLAK ¹, Sibel İÇKE ²**ÖZ**

Amaç: Bu araştırmada, ebelerin profesyonel değerleri ve mesleki yetkileriyle ilgili algılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma kesitsel-analitik tiptedir. Araştırma verileri 05.05.2021-31.07.2021 tarihleri arasında web tabanlı veri toplama yöntemi kullanılarak toplanmış, araştırma örneklemini 209 ebe oluşturmuştur. Araştırma verileri "Ebe Tanıtım Formu", "Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği" ve "Ebelik Mesleğinin Yetkileri ile İlgili Algı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği toplam puan ortalaması 130,36±17,67, Ebelik Mesleğinin Yetkileri ile İlgili Algı Ölçeği toplam puan ortalaması ise 66,88±8,97 olarak bulunmuştur. Ölçeklerin birbiri ile ilişkilerinin bakıldığı korelasyon analizinde, ebelerin profesyonel değerleri arttıkça ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algılarının da arttığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca mesleği isteyerek tercih etme ve çalışma zamanı ile ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algı arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmada ebelerin yüksek düzeyde profesyonellik değerine ve orta düzeyde mesleki yetkinliklerinde algıya sahip oldukları, uzun süre meslekte çalışma durumunun profesyonel değer ve mesleki yetkinlik algıları üzerine olumlu yönde etki sağladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Algı, Değerler, Ebelik, Profesyonel, Yetkinlik

ABSTRACT

Aims: In this study, it was aimed to evaluate the perceptions of midwives about their professional values and professional authority.

Methods: It's a cross sectional-analytical research. The research data were collected by using web-based data collection method between 05.05.2021 and 31.07.2021, and the research sample consisted of 209 midwives. Research data were collected using the "Midwife Information Form", "Midwife's Professional Values Scale" and "Perception Scale Regarding the Competences of the Midwifery Profession".

Results: The total mean score of the Midwives' Professional Values Scale was 130.36 ± 17.67, and the total mean score of the Perception Scale Regarding the Competences of the Midwifery Profession was 66.88 ± 8.97. In the correlation analysis, in which the relationships between the scales were examined, it was concluded that as the professional values of the midwives increased, their perceptions of the midwifery profession's powers also increased. In addition, it has been determined that there is a significant difference between the perception of willingly choosing the profession and working time and the authorities of the midwifery profession.

Conclusion: In the study, it was concluded that midwives have a high level of professionalism and a medium level of perception of professional competencies, and the fact that they work in the profession

Geliş Tarihi/Received: 23.06.2022 **Kabul Tarihi/Accepted:** 22.10.2022 **Çevrimiçi Yayın Tarihi/Available Online Date:** 28.02.2023

Doi: 10.57224/jhpr.1134710

¹ Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, mbalcikcolak@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1842-5539

²Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, sibell.icke@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9580-3505

Sorumlu yazar/Correspondence: Melek BALÇIK ÇOLAK, mbalcikcolak@sakarya.edu.tr

Cite this article as: Balçık Çolak, M. İçke S. Ebelerin Profesyonel Değerleri ve Mesleki Yetkileriyle İlgili Algılarının Değerlendirmesi. J Health Pro Res 2023;5(1): 10-18.

for a long time has a positive effect on their perceptions of professional value and professional competence.

Key words: Perception, Values, Midwifery, Professional, Competence

Giriş

Meslek, belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bir bilgi ve beceriye dayanan, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında belli bir ücret almak için yapılan, kuralları belli olan uğraşı, iş olarak tanımlanmıştır (1). Ebelik mesleği; bilim, sanat ve güçlü etik değerlerin birleştiği profesyonel bir sağlık disiplindir ve Türkiye’de eğitim yolu ile edinilen ilk kadın mesleklerdendir (2, 3, 4). Bir mesleğin profesyonel olabilmesi için o mesleği en iyi şekilde ve en az zararla yapmak, onu en ince ayrıntılarıyla kavramak ve uygulayabilmek, aynı zamanda toplum tarafından kabul görmesi gerekmektedir (3, 5, 6, 7).

Profesyonellik, meslekte yetkilere/ yetkinliklere sahip olmayı gerektirir. Ayrıca “çeşitli yetkinlikleri içeren bir tutum, bir bakış açısı ve bir davranış biçimi” olarak tanımlanmıştır (8). Uluslararası Ebeler Konfederasyonu (International Confederation of Midwives-ICM), ebelik mesleğinde yetkileri “genel yetkiler”, “gebelik öncesi ve antenatal bakım için özel yetkiler”, “travay ve doğum sırasında dikkat edilecek özel yetkiler”, “kadınların ve yenidoğanların devam eden bakımına özel yetkiler” olmak üzere dört kategori halinde düzenlemiştir. Düzenlenen bu yetkiler ve yetkinlikler ICM’nin ebenin tanımı ve kapsamına ek olarak ebelik bakım felsefesi ve modelini yansıtan bütüncül ifadeler olarak yazılmıştır. Bu ifadeler; ebelerin ebelik uygulaması kapsamında ve tüm ortamlarda uygulama özerkliği, ebenin doğum fizyolojisini destekleme ve normal doğumu teşvik etme rolü, ebenin insan haklarını koruma ve kadınlar için bilgilendirilmiş onay ve karar alma rolü, ebenin gereksiz müdahaleleri azaltma dahil kanıt dayalı uygulamayı teşvik etme rolü, ebenin acil müdahalelerin sağlanması da dahil olmak üzere gerektiğinde değerlendirme, tanı koyma, harekete geçme, müdahale etme, danışma ve sevk etme rolü olarak karşımıza çıkmaktadır (9). ICM’nin amacı, profesyonel ebeliğin geliştirilmesi, eğitimi ve yararlı kullanımı yoluyla tüm dünyada kadınlara, bebeklere ve ailelere sağlanan bakım standardının iyileştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda ICM

ebenin eğitimine, uygulamasına ve araştırmasına rehberlik etmek için mesleki etik kodu ortaya koymuştur. Bu kod, kadınları insan haklarına sahip kişiler olarak kabul eder, tüm insanlar için adalet ve sağlık hizmetlerine erişimde eşitlik arar ve toplumun tüm üyelerinin karşılıklı saygı, güven ve haysiyet ilişkilerine dayanır (10). Ülkemizde ebelerin çoğu profesyonel alanlarının dışında çalıştıkları için bağımsız rollerine yabancılaşmaktadır. Bu nedenle ebeler, ulusal ebelik kodlarının önemini farkında olmalı, mesleğin değerlerinin farkında olmalı hem mesleki gelişime hem de değişime önem ve öncelik vermelidir (11).

Literatürde ebeliğin profesyonelliği üzerine yapılmış sayılı çalışma olmakla birlikte, bu çalışmalar daha çok ebelik öğrencilerine yöneliktir. (2, 6, 7, 16). Ebelerin profesyonel değerleri ile ilgili görüşlerini ve ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algılarını ele alan, araştırma bulgularını destekleyecek çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle böyle bir çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırma Soruları

1. Ebelerin profesyonel değerler düzeyi nedir?
2. Ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algı düzeyi nedir?
3. Ebelerin profesyonel değerler ve ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algı düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?

Gereç ve Yöntem

Amaç

Bu araştırma, ebelerin profesyonel değerleri ve mesleki yetkileriyle ilgili algılarının değerlendirmesi amacıyla kesitsel-analitik tipte yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma verileri 05.05.2021-31.07.2021 tarihleri arasında web tabanlı veri toplama yöntemi (Microsoft Forms) kullanılarak toplanmıştır. Türkiye’de bulunan tüm ebeler

(N=59.040) araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, belirlenen tarihler arasında araştırmaya katılmayı kabul eden, online araştırma anket formunu eksiksiz dolduran ebelerin tümü (n=209) araştırmanın örneklemine oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; üç ayrı form kullanılarak toplanmıştır. Bu formlar:

Ebe Tanıtım Formu: Literatür doğrultusunda hazırlanan form, sosyo-demografik bilgileri içeren 9 adet anket sorusundan oluşmaktadır (3). Sosyo-demografik ve mesleki verilerde, yaş, medeni durum, eğitim durumu, ebelik dışında eğitim durumu, çalıştığı birim, meslekte ve birimdeki çalışma yılı, mesleki tercihi, kadro durumu, haftalık çalışma saati, çalışma zamanı sorulmuştur.

Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (EPDÖ): Ebelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (EPDÖ), ebelerin profesyonel değerlerini belirlemek amacıyla Demirbaş Meydan ve Kaya (2018) tarafından Uluslararası Ebelik Konfederasyonu (ICM) etik kodlarından rehber alınarak geliştirilmiştir. EPDÖ 5'li likert tipinde ("önemli değil" yanıtı "1", "biraz önemli" yanıtı "2", "önemli" yanıtı "3", "çok önemli" yanıtı "4" ve "son derece önemli" yanıtı "5 puan) bir ölçektir. Ölçekte ters kodlanması gereken ifade yoktur. Ölçekten alınan toplam ham puan 30-150 arasında değişmekte, ayrıca değerlendirme için bir hesaplama yapılarak ölçek puanı elde edilmektedir. Hesaplama, "Bireyin Ölçek Puanı=Ölçekten Toplam Ham Puan×100/Ölçek Maksimum Ham Puanı" formülü ile yapılmaktadır. Ölçek; puanlar yükseldikçe ebelerin profesyonel değerlerinin daha olumlu olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (3). EPDÖ'nün Cronbach Alpha'sı 0.96 olduğu belirtilmiştir.

Ebelik Mesleğinin Yetkileri ile İlgili Algı Ölçeği (EMYAÖ): Ebelik Mesleğinin Yetkileri ile İlgili Algı Ölçeği, ilk olarak Mathews ve arkadaşları tarafından 2006 yılında geliştirilmiştir. Ölçek alt boyutlarının Cronbach Alpha'sı kontrol 0.70, destek 0.84, tanıma 0.75, yetenekler 0.69 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2018

yılında Murat Öztürk ve ark. tarafından yapılmıştır. "Destek ve Yönetim", "Beceri" ve "Kaynak" olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 22 maddeden oluşan (1 kesinlikle katılmıyorum, 2 katılmıyorum, 3 ne katılmıyorum ne katılmıyorum, 4 katılıyorum, 5 kesinlikle katılıyorum) 5'li likert tipi bir değerlendirmesi bulunmaktadır. Orijinal ölçeğin toplam puanı en az 22 ve en fazla 110 puandır. Ancak Türkçe uyarlamasında 3, 12 ve 22.ci maddeler çıkarıldığı için ölçeğin toplam puanı en az 19 ve en fazla 95 puandır. Ölçekte 5., 7., 9., 13.,18., ve 20. sorular ters kodlanmıştır (11). EMYAÖ'nün Cronbach Alpha'sının 0.82 olduğu belirtilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın, gerçekleştirilmesinin planlandığı dönemde yaşanan COVID-19 pandemisi nedeniyle veri toplama süreci çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Anketlerin uygulanması Microsoft Forms anket kısmından yapılmıştır. Çalışmaya dahil edilen ebeler çevrimiçi anketler aracılığı ile doldurulan veri toplama formlarıyla değerlendirilmiştir.

Ebe tanıtım formu ve ölçeklerin soruları "Microsoft Forms" sistemine aktarılıp, paylaşılabılır bir bağlantı oluşturulmuş ve bu bağlantı çevrimiçi olarak katılımcılara gönderilmiştir. Veri toplama aracı olarak Microsoft Forms'un kullanılmasının nedeni Covid-19 etkisine maruz kalmamak, sosyal mesafenin korunmasıdır. Bu durum çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Microsoft Forms üzerinde katılımcılara yönelik gerekli yönlendirici ve bilgilendirici açıklamalar yapılmıştır.

Bağımlı değişkenler: Ebelerin profesyonel değerler ölçek puanı, ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algı ölçek puanı

Bağımsız değişkenler: Sosyo demografik özellikler; yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışma zamanı, mesleği isteyerek tercih etme, kadro durumu.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Science) ile yapılmıştır. Ebelere yönelik tanıtıcı bilgiler sayı, yüzde dağılımları ve ortalamaları alınarak hesaplanmıştır. Tüm analizlerde istatistik önemlilik eşik düzeyi olarak p<0.05 alınmıştır. Nonparametrik analizlerde üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamaları arasındaki

farklılığın anlamlılığını belirlemek için Kruskal Wallis, iki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Parametrik analizlerde üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlılığını test etmek amacıyla Oneway Anova testi, iki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-T testi kullanılmıştır. Anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklı olduğunu belirlemek için Post-hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır. Ayrıca, pearson korelasyon analizi de kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya “TC. Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan” Etik Kurul (2021/4-18 sayılı ve 04.05.2021 tarihli) onayı alınmıştır. Ayrıca çevrimiçi ankete başlamadan önce katılımcıların

çalışmaya katılmayı kabul ettiğine dair onay kutucuğu eklenmiş ve kutucuğu işaretleyecek şekilde onayı alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan ebelerin ölçek toplam puan ortalaması ve ölçekler arası ilişki Tablo 1’de gösterilmiştir. Buna göre; EPDÖ toplam puanı ortalaması 130.36 ± 17.67 , EMYAÖ toplam puanı ortalaması ise 66.88 ± 8.97 olarak bulunmuştur. EPDÖ’nün Cronbach Alpha’sı 0.961, EMYAÖ’nün Cronbach Alpha’sı ise 0.793 olarak bulunmuştur. Ölçeklerin birbiri ile ilişkilerinin bakıldığı korelasyon analizinde, ölçekler arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu ($r= 0.215$), ebelerin profesyonel değerleri artıkça ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algılarının da arttığı sonucuna varılmıştır ($p<0.05$).

Tablo 1. Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği ve Ebelik Mesleğinin Yetkileri ile İlgili Algı Ölçeği Toplam Puanları ve Karşılaştırmaları

Ölçekler	Sayı (n)	X̄	Sd	r	p
Ebelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (EPDÖ)	209	130.36	17.67		
Ebelik Mesleğinin Yetkileri İle İlgili Algı Ölçeği (EMYAÖ)	209	66.88	8.97	0.215	0.001

r = korelasyon katsayı

Araştırmaya katılan ebelerin sosyo-demografik özellikleri ile ebelerin profesyonel değerlerinin karşılaştırılması Tablo 2’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılan ebelerin yaş ortalamasının 29.39 ± 6.04 olduğu, 50.20 ’sinin evli, 87.60 ’ının ön lisans ve lisans mezunu, 54.50 ’sinin meslekte çalışma süresinin 0-5 yıl arasında olduğu, 75.10 ’unun mesleği isteyerek tercih ettiği, 56.90 ’unun sözleşmeli çalışan olduğu ve 41.10 ’unun devamlı gündüzde çalıştığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ebelerin medeni durumu, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışma zamanı, mesleği isteyerek tercih etme ve kadro durumu ile profesyonel değerleri karşılaştırıldığında, elde edilen bulgulara göre, ebelerin medeni durumu, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışma zamanı, mesleği isteyerek tercih etme ve kadro durumu

ile profesyonel değerleri açısından anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 3’te araştırmaya katılan ebelerin sosyo-demografik özellikleri ile ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algıları karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, medeni durum, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, kadro durumu ile ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algı arasında anlamlı fark olmadığı ($p > 0.05$) fakat mesleği isteyerek tercih etme ve çalışma zamanı açısından anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Çalışma zamanı ile ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algı arasında anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklı olduğunu belirlemek için Post-hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmış, 24 saatte bir rotasyon ile devamlı gündüz ve gece/gündüz çalışma arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Tablo 2. Sosyo-Demografik Özellikler ile Ebelerin Profesyonel Değerlerinin Karşılaştırılması

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sıra Numaralarının Ortalamaları	* χ^2	**U	z	p
Medeni Durum							
Evli	105	50.20	101.62	-	5105.000	0.813	0.416
Bekar	104	49.80	108.41				
Eğitim Durumu							
Lise	8	3.80	133.56	4.137	-	-	0.126
Önlisans ve lisans	183	87.60	101.84				
Lisansüstü	18	8.60	124.39				
Meslekte Çalışma Süresi							
0-5 yıl	114	54.50	106.66	0.469	-	-	0.791
6-10 yıl	44	21.10	99.48				
10 yıl üstü	51	24.40	106.06				
Çalışma zamanı							
Devamlı gündüz	86	41.10	113.49	3.020	-	-	0.221
Gece/gündüz	54	25.80	101.31				
24 saatte bir rotasyon	69	33.00	97.30				
Mesleği İsteyerek Tercih Etme							
Evet	157	75.10	107.43	-	3700.000	1.011	0.312
Hayır	52	24.90	97.65				
Kadro Durumu							
Sözleşmeli	119	56.90	103.90	-	5224.000	-0.303	0.762
Kadrolu	90	43.10	106.46				

*X²: Kruskal Wallis (ki Kare) Analizi, **U: Mann Whitney U

Tartışma

Profesyonel değerleri ve mesleki algıları yüksek ebe veya hemşireler, verdiği hizmet sırasında, insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik, otonomi konularında üst düzey mesleki değerlere sahiptir. Profesyonel değerlerin yüksek olması, sağlık bakımında kritik yapabilme ve karar verebilme güçlerine etki ederek kaliteli hizmet sunmayı kolaylaştırmaktadır (12). Tüm hastaların en iyi koşullarda, en insancıl ve kaliteli sağlık hizmeti alabilmesinde, profesyonel değer algılarının yüksek olması oldukça önemlidir (13).

Literatürde araştırmacıların bildiği kadarıyla, ebelerin profesyonel değerleri ile ilgili görüşlerini ve ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algılarını ele alan, araştırma bulgularını destekleyecek çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca ebelikte profesyonel değerler ile ilgili yapılan çalışmaların ebelik öğrencileri üzerine yapıldığı görülmektedir (7). Bu nedenlerden dolayı ebelik ve hemşirelik mesleğinin değerleri ve ortak özelliklerinin olması nedeniyle hemşirelik mesleğine ilişkin yapılmış çalışmaların sonuçlarından yararlanılarak tartışılmıştır.

Tablo 3. Sosyo-demografik Özellikler ile Ebelik Mesleğinin Yetkileri İle İlgili Algılarının Karşılaştırılması

Özellikler	X±Sd	*t	**F	p
<i>Medeni durum</i>				
Evli	66.705±8.572	-0.284	-	0.777
Bekar	67.058±9.399			
<i>Eğitim durumu</i>				
Lise	71.750±7.005	-	1.898	0.152
Ön lisans ve lisans	66.459±8.903			
Lisansüstü	69.000±9.923			
<i>Meslekte Çalışma Süresi</i>				
0-5 yıl	66.316±9.071	-	0.542	0.582
6-10 yıl	67.250±9.160			
10 yıl üstü	67.824±8.664			
<i>Çalışma zamanı</i>				
Devamlı gündüz	68.035±9.160	-	4.349	0.014
Gece/gündüz (vardiyalı)	68.315±7.753			
24 saatte bir rotasyon	64.319±9.196			
<i>Mesleği İsteyerek Tercih Etme</i>				
Evet	67.898±8.898	2.899	-	0.004
Hayır	63.808±8.566			
<i>Kadro Durumu</i>				
Sözleşmeli	66.462±9.046	-0.774	-	0.440
Kadrolu	67.433±8.896			

*t: Independent-t test, ** F: Oneway Anova

Araştırmada, ebelerin sosyo-demografik ve mesleki özellikleri tanımlanmış, bu özelliklerin ebelerin profesyonel değer ve ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algıları incelenmiştir. Araştırmaya katılan ebelerin EPDÖ toplam puanı ortalaması 130.36 ± 17.67, EMYAÖ toplam puanı ortalaması ise 66.88 ± 8.97 olarak belirlenmiştir. Ebelerin EPDÖ'den alınan toplam puan ortalamasının yüksek, EMYAÖ'den alınan toplam puan ortalamasının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum, ebelerin yüksek düzeyde profesyonellik

değerine ve orta düzeyde mesleki yetkinliklerinde algıya sahip oldukları şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan ebelerin yaş ortalamasının 29.39±6.04, 50.2'sinin evli, büyük çoğunluğunun (%87.6) önlisans ve lisans mezunu olduğu %43.5'inin Doğumhane ya da Kadın Doğum Servisi'nde çalıştığı, %54.5'inin meslekte çalışma süresinin 0-5 yıl arasında, %75.1'inin mesleği isteyerek tercih ettiği, %56.9'unun sözleşmeli çalışan olduğu ve

%33.0'ünün 24 saatte bir rotasyonda çalıştığı belirlenmiştir.

Akan (2021) "Tekirdağ İli ve İlçelerinde Çalışan Ebelerin Tükenmişlik Düzeyleri ile Profesyonel Değerleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde EPDÖ puan ortalamasını $86,19 \pm 12,54$ olduğunu ve yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu ile EPDÖ arasında anlamlı farklılık bulunmadığını belirtmiştir (14). Görüş ve ark. (2014) "Hemşirelerin Profesyonel Değerleri ve Etkileyen Faktörler" adlı çalışmasında hemşirelerin profesyonel değerler ölçeği puan ortalamasının 90.7 ± 14.7 olduğunu, cinsiyet, yaş, medeni durum ve iş deneyimi gibi faktörlerin ölçek puanını etkilemediğini belirtmiştir. Yapılan çalışmalar araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir (12).

Ebelikte mesleki profesyonelleşmede ve mesleki algıda eğitim önemli faktörlerden biridir. Zaman içerisinde mesleki uygulama deneyimi, mesleki algı, beceri, rol ve sorumlulukların gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu süreçte mesleki profesyonelleşmeyle birlikte mesleki yetkiler ile ilgili algılar da artmaktadır.

Medeni durum ve eğitim durumu ile EPDÖ ve EMYAÖ puanı karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı farklılık görülmemiştir fakat bekar ve lise ile lisansüstü mezunları lehine EPDÖ'de hafif bir artış söz konusudur. EMYAÖ puan ortalamaları ise benzerdir ve gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Akan (2021), eğitim durumu ile EPDÖ arasında anlamlı fark olmasa da eğitim durumunun arttıkça ölçek puan ortalamalarının da yükseldiğini belirtmiştir (14). Elmalı (2020) "Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Değer Algılarının Belirlenmesi" adlı çalışmasında öğrencilerin profesyonel değer algıları toplam puan ortalamalarını yüksek bulmakla birlikte ilgili sınıfların ortalama puanlarını karşılaştırdığında sınıfların büyüdükçe puan ortalamasının da arttığını belirtmiştir (15). Yücel ve ark. (2018) "Ebelik Öğrencilerinin Profesyonel Değer Algılarının Belirlenmesi" başlıklı çalışmasında birinci sınıfta ve üst sınıflarda okuyan öğrenciler arasında profesyonel değer algıları arasında fark olduğunu, daha üst sınıflardaki öğrencilerin profesyonel değer algılarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (16).

Kaya ve Kantek (2016) "Yönetici Hemşirelerin Profesyonel Değerler Algısı ve

Etkileyen Faktörler" adlı çalışmasında yönetici hemşirelerin eğitim düzeyinin arttıkça profesyonel değer algılarının da arttığını ve profesyonel değerler puanları ile yalnızca eğitim durumu arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğunu belirtmiştir (17). Görüş ve ark. (2014) lisans mezunu hemşirelerin profesyonel değerlerinin, ön lisans mezunu hemşirelerden daha yüksek ve yüksek lisans mezunu hemşirelerin en yüksek puan alan grup olduğunu fakat gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. Ölçek puan ortalamalarındaki yüksekliğin nedeni olarak okullarda alınan temel eğitimlerin üzerine lisansüstü eğitimlerin alınmasının profesyonel tutum ve değerleri olumlu yönde şekillendirecek davranışlara dönüşmesini sağladığı düşünülmektedir (18).

Literatürle bulgularımızda eğitim ve profesyonel değerler ve mesleki yetkinlik algı ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı benzerlik gösterse de diğer çalışmaların aksine eğitim düzeyi lise olan ebelerin ölçeklerdeki toplam puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Bu sonucun nedeni olarak ülkemizde son 15 yıldır ebelik eğitiminin lisans seviyesinde olması, daha önce liselere giriş sınavı ile bölümün tercih edilmesi ve buna bağlı mesleki algılarının yüksek olması, daha uzun yıllar meslekte var olmaları, farklı birimlerde çalışmış olmaları, kurumsal çalışma koşulları, toplumsal olaylar gibi faktörlerin profesyonel değer ve mesleki yetkinlik algıları üzerinde etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Meslekte çalışma ve kadro durumu ile EPDÖ ve EMYAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, meslekte çalışma süreleri bakımından ölçek puan ortalamaları benzerdir ve gruplar arasında fark bulunmamıştır. Akan (2021) çalışmasında EPDÖ puan ortalaması ile mesleki deneyim arasında anlamlı fark olmadığını, 6-10 yıl arasında deneyimi olanların ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu (14), Hüsmenoğlu (2022) mesleki deneyim sürelerinin 11-15 yıl arasında olanların yüksek, 21 yıl ve üzerinde olanların ise düşük puan ortalamasının olduğunu belirtmiştir (18).

Çalışma zamanı ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında EPDÖ puan ortalaması ile anlamlı fark bulunmamış olsa da devamlı gündüz rotasyonunda çalışan ebelerin ölçek puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Ebelik Mesleğinin Yetkileri ile

İlgili Algıları ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında ise gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur ve bu farklılık 24 saatte bir rotasyon ile çalışan ebelerden kaynaklanmaktadır.

Yapılan bir çalışmada, çalışma şekli ile EPDÖ puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunmadığı fakat EPDÖ puan ortalaması sürekli gece ve nöbet usulü çalışan ebeler göre devamlı gündüz çalışanların puan ortalamalarının daha yüksek bulunduğu belirtilmiştir (14). Diğer bir çalışmada da aynı şekilde devamlı gündüz çalışan hemşirelerin EPDÖ puan ortalamasının, nöbet usulü ile çalışanlara göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Gündüz mesaisinde çalışan hemşirelerin genellikle idari birimlerde çalışıyor olmaları daha fazla mesleki sorumluluk bilinciyle çalışmasından kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca gündüz çalışma şeklinin daha planlı olunması ve iş yaşantısı dışında daha rahat aktivite planlaması yapılabilmesine katkı sağladığı, bulunduğu konum gereği seminer, kongre vs. gibi faaliyetlere daha fazla katılım sağlanabilmesinden kaynaklanabilmektedir (18).

Mesleği isteyerek tercih etme ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında EPDÖ puan ortalaması ile anlamlı fark bulunmamış olsa da mesleği isteyerek tercih eden ebelerin lehine bir artış söz konusudur. EMYAÖ puanı karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Göriş ve ark. (2014) ve Akan (2021) çalışmasında mesleği isteyerek tercih etme ile EPDÖ puan ortalaması arasında anlamlı fark olmadığını fakat mesleği isteyerek tercih edenlerin ölçek puan ortalamasının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (12, 14). Ayrıca Akan (2021), ebelerin çalıştıkları servis ile EPDÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığını fakat kadın doğum servislerinde çalışan ebelerin EPDÖ puan ortalamasının doğumhane ve diğer birimlerde çalışan ebeler göre düşük olduğunu belirtmiştir (14). Çalışılan birimlere bağlı iş yükünün fazlalığı, yaşanan olumsuz durumlar motivasyonun düşmesine neden olabilir ve buna bağlı olarak profesyonelliği de olumsuz etkileyebilir (14). Diğer bir çalışmada ise yataklı servislerde çalışmayan hemşirelerin veya akademisyen hemşirelerin, diğer birimlerde çalışanlara göre daha yüksek EPDÖ

puan ortalamasının olduğu ve gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu belirtilmiştir. Yine bu durumun nedeninin iş yükünün fazla olması ve tükenmişlik durumunun yaşanması olduğu düşünülmektedir (18).

Sonuç

Meslekte çalışma ve uzun süreli mesleki deneyim, devamlı gündüz rotasyonunda çalışma, mesleği isteyerek tercih etme durumlarının ebelerin profesyonel değerleri ve mesleki yetkinlik algıları üzerine olumlu yönde etki etmektedir. Literatürde yer alan diğer çalışmaların aksine araştırmamızda eğitim düzeyi lise olan ebelerin profesyonel değer ve mesleki yetkinlik algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni ülkemizde lisans eğitimine yakın bir zamanda başlanmış olması, geçmişte ebeliğin liselere giriş sınavı ile kazanılıp ve isteyerek tercih edilen bir meslek olması ve buna bağlı mesleki deneyimlerinin daha fazla olması, kurumun birçok alanında çalışma durumlarının olması ve toplumsal yapı gibi faktörlerin etkisi olarak düşünülmektedir.

Teşekkür

Çalışma verilerinin toplanması pandemide yoğun iş yükünün olduğu bir döneme denk gelmesine rağmen, çalışmaya desteğini esirgemeyen tüm ebe meslektaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Kaynaklar

1. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Güncel Türkçe Sözlük. [Internet]. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15.04.2021.
2. Özcan M, Akpınar A, Ergin AB. Personal and professional values grading among midwifery students. Nurs Ethics 2012; 19(3): 399–407.
3. Demirbaş Meydan Ş, Kaya N. Ebelerin profesyonel değerleri ölçeğinin geliştirilmesi. Sağlık Bilim ve Meslekleri Derg 2018;5(2):129–38.
4. Karaçam Z. Türkiye’de profesyonel bir disiplin olarak ebelik mesleğinin durumu: yasal düzenlemeler, eğitim ve araştırma. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folk Tıp Derg. 2016;6(3):128–36.
5. Mivšek P, Pahor M, Hlebec V, Hundley V. How do midwives in Slovenia view their

- professional status? Midwifery 2015;31(12):1193–201.
6. Karaca Saydam B. Profesyonel bir meslek olarak Türkiye’de ebelik. Sağlık ve Toplum. 2015;(6):3–9.
  7. Ertekin Pınar Ş, Cesur B, Duran Ö, Güler E, Üstün Z, Abak G. Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Derg. 2013;8(23):19–37.
  8. Kırılankıç S. Hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarının incelenmesi. Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, 2019.
  9. International Confederation of Midwives. Essential competencies for midwifery practice 2019 update [Internet]. 2019. Erişim Adresi: https://www.internationalmidwives.org/assets/files/general-files/2019/10/icm-competencies-en-print-october-2019_final_18-oct-5db05248843e8.pdf
  10. International Confederation of Midwives. International code of ethics for midwives [Internet]. 2014. Erişim Adresi: <https://www.internationalmidwives.org/assets/files/general-files/2019/10/eng-international-code-of-ethics-for-midwives.pdf>
  11. Murat Öztürk D, Sayiner FD, Bayar A. Ebelik mesleğinin yetkileri ile ilgili algı ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlilik ve

- güvenirlilik çalışması. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Derg. 2018;7(1):28–34.
12. Görüş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A. Nurses’ professional values and affecting factors. J Psychiatr Nurs 2014;5(3):137–42.
  13. Esenkaya D, Aydemir A. Hemşirelerin profesyonel hemşirelik değer algısının yaşlı hasta bakımı üzerine etkisi. J Soc Humanit Adm Sci 2020;6(29):1211–1221.
  14. Akan A. Tekirdağ ili ve ilçelerinde çalışan ebelerin tükenmişlik düzeyleri ile profesyonel değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2021.
  15. Elmalı H. Determination of professional values of nursing students. J Acad Res Nurs 2020;6(1):125–31.
  16. Yücel U, Ünal İ, Özdemir T, Koyuncu M, Çakmak N. Ebelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi. Med Sci 2018;13(4):94–105.
  17. Kaya A, Kantek F. Yönetici hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve etkileyen faktörler. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi 2016;3(1):18–25.
  18. Hüsmenoğlu M. Hemşirelerin profesyonel değer algısı ve bağlamsal performans düzeyleri arasındaki ilişki. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2022.